

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

SPRENDIMAS

DĖL PAREIŠKĖJO LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO PRAŠYMO IŠTIRTI LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2017 M. KOVO 1 D. NUTARIMO NR. 149 (SU 2017 M. RUGPJŪČIO 9 D. PAKEITIMAIS) IR ŠIUO NUTARIMU PATVIRTINTO LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS BIUDŽETO LĖŠŲ MOKSLINIAMS TYRIMAMS, EKSPERIMENTINEI PLĖTRAI IR MENO VEIKLAI PLĖTOTI SKYRIMO MOKSLO IR STUDIJŲ INSTITUCIJOMS TVARKOS APRAŠO NUOSTATŲ ATITIKTĮ LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI DALIES PRIĖMIMO IR JO DALIES GRAŽINIMO

2019 m. vasario 12 d. Nr. KT7-S6/2019

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Gintaro Godos, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Gedimino Mesonio, Vyto Miliaus, Daivos Petrylaitės, Janinos Stripeikienės, Dainiaus Žalimo, sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

Konstitucinio Teismo tvarkomajame posėdyje apsvaustė pareiškėjo Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą Nr. 1B-1/2019.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

1. Konstituciniame Teisme gautas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymas „ištirti, ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 (2017 m. rugpjūčio 9 d. nutarimo Nr. 668 redakcija) 1.2.1 ir 1.2.2 papunkčiai ir šiuo nutarimu patvirtinto Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms tvarkos aprašo 2.2, 4.1.1, 5 ir 8 punktai neprieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai“.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:**I**

2. Pareiškėjas Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas prašo ištirti Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) (toliau – ir Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimas Nr. 149) 1.2.1, 1.2.2 papunkčių ir šiuo nutarimu patvirtinto Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms tvarkos aprašo (toliau – ir Aprašas) 2.2, 4.1.1 papunkčių, 5, 8 punktų atitiktį Konstitucijai.

3. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą, kurioje pareiškėjas Seimo narys Stasys Šedbaras prašė ištirti Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymų, kuriais sureguliuota kasmetinio mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) ir meno veiklos vertinimo ir kas penkerius metus vykdomo palyginamojo ekspertinio MTEP veiklos vertinimo tvarka, atitiktį Konstitucijai. Pareiškėjo administracinėje byloje nuomone, tiriamuose norminiuose administraciniuose aktuose numatyti nauji MTEP veiklos vertinimo kriterijai ir jie taikomi veiklai, vykdytai iki šių kriterijų paskelbimo, taip galimai pažeidžiant konstitucinį principą, kad teisės aktai netaikomi praeičiai (*lex retro non agit*). Šiuos aktus švietimo ir mokslo ministras priėmė įgyvendindamas, be kita ko, Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimą Nr. 149 (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) ir juo patvirtintą Aprašą.

Pasak pareiškėjo administracinėje byloje, pirmasis palyginamasis ekspertinis MTEP veiklos vertinimas pagal šiuos aktus apima penkerių metų laikotarpį, t. y. 2018 metais turėjo būti įvertinta universitetų ir mokslinių tyrimų institutų 2013–2017 metų MTEP veikla. 2017 metų MTEP veiklos vertinimas 2018 metais taip pat turėjo būti atliktas pagal naujus vertinimo rodiklius. Dėl to Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarime Nr. 149 (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) ir juo patvirtintame Apraše įtvirtintos normos taikomos praeičiai; universitetai ir mokslinių tyrimų institutai neturėjo galimybės pakeisti savo MTEP veiklos rezultatų taip, kad jie atitiktų naujus vertinimo rodiklius. Mokslininkų, kurie keletą metų sistemingai ir nuosekliai rengė mokslinius darbus, įdirbis, už kurį universitetai ir mokslinių tyrimų institutai jiems mokėjo atlyginimus ar skyrė kitokias finansines paskatas, pagal naują tvarką nevertinamas, nors aukštosios mokyklos ir mokslininkai, rašydami vadovėlius ar kurdami kitus mokslinius produktus, turėjo teisėtą lūkestį, kad tai bus įvertinta.

Pareiškėjo administracinėje byloje nuomone, aukštosios mokyklos turi teisę iš anksto žinoti, pagal kokius kriterijus bus atliktas mokslinės veiklos vertinimas, ir turi turėti pakankamai laiko

naujiems reikalavimams įgyvendinti. Dėl to praėjusio laikotarpio mokslinės veiklos vertinimas gali būti atliekamas tik pagal tuos kriterijus, kurie galiojo vertinamuoju laikotarpiu.

4. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punktą teismo nutartyje, kuria kreipiamasi į Konstitucinį Teismą, turi būti nurodyti teismo nuomonės dėl teisės akto prieštaravimo Konstitucijai teisiniai argumentai.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad pareiškėjo pozicija dėl teisės akto (jo dalies) atitikties Konstitucijai pagal normų turinį ir (arba) reguliavimo apimtį turi būti nurodyta aiškiai, nedviprasmiškai, prašyme turi būti išdėstyti argumentai ir motyvai, pagrindžiantys pareiškėjo abejonę, ar teisės aktas (jo dalis) neprieštaruja Konstitucijai (*inter alia* 2006 m. kovo 29 d., 2010 m. kovo 19 d., 2016 m. spalio 19 d. sprendimai). Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs ir tai, kad iš Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punkto kyla reikalavimas, kad teismai, argumentuodami savo prašyme pateiktą nuomonę dėl įstatymo ar kito teisės akto (jo dalies) prieštaravimo Konstitucijai, neapsiribotų vien bendro pobūdžio samprotavimais ar teiginiais, taip pat tuo, kad įstatymas ar kitas teisės aktas (jo dalis), jų manymu, prieštaruja Konstitucijai, bet aiškiai nurodytų, kurie ginčijami teisės aktų straipsniai (jų dalys, punktai) ir kiek, jų nuomone, prieštaruja Konstitucijai, o savo poziciją dėl kiekvienos ginčijamos teisės akto (jo dalies) nuostatos atitikties Konstitucijai pagrįstų aiškiai suformuluotais teisiniais argumentais (*inter alia* 2005 m. gruodžio 12 d. nutarimas, 2008 m. spalio 14 d., 2016 m. spalio 19 d. sprendimai).

II

5. Pareiškėjas Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas prašo ištirti, be kita ko, Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) 1.2.1, 1.2.2 papunkčių atitiktį Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

5.1. Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) 1.2.1 papunktyje nustatyta, kad universitetų ir mokslinių tyrimų institutų 2015 ir 2016 metų MTEP ir meno veiklos formalusis vertinimas vykdomas 2017 metais.

Pareiškėjo teigimu, Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) 1.2.1 papunktyje reglamentuojamas kasmetinis MTEP ir meno veiklos vertinimas, kuris pirmą kartą turėjo būti vykdomas 2017 metais; iš pareiškėjo prašymo visumos taip pat matyti, kad jis abejoja, ar kasmetinis 2017 metų MTEP ir meno veiklos vertinimas galėjo būti atliktas pagal tais pačiais metais nustatytas taisykles. Pareiškėjo nuomone, Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) 1.2.1 papunktyje nustatytas teisinis reguliavimas pažeidžia Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalyje atsispindintį teisės principą *lex retro non agit* (įstatymas neturi grįžtamosios galios), iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančius

teisėtų lūkesčių apsaugos, teisingumo, protingumo, *impossibilium nulla obligatio est* (niekas neįpareigojamas daryti to, kas neįmanoma) ir *lex non cogit ad impossibilia* (teisės aktais negalima reikalauti neįmanomų dalykų) reikalavimus.

5.2. Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) 1.2.2 papunktyje nustatyta, kad universitetų ir mokslinių tyrimų institutų palyginamasis ekspertinis MTEP veiklos vertinimas pirmą kartą vykdomas 2018 metais.

Pareiškėjo pozicija dėl Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) 1.2.2 papunkčio atitikties Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui grindžiama tuo, kad Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimas Nr. 149 (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) ir juo patvirtintas Aprašas, be kita ko, įtvirtina taisyklės, pagal kurias universitetams ir mokslinių tyrimų institutams skiriamos lėšos MTEP ir meno veiklai. Šios lėšos yra paskirstomos *inter alia* pagal palyginamųjų vertinimų rezultatus. Pagal Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) 1.2.2 papunktyje nustatytą teisinį reguliavimą palyginamasis ekspertinis MTEP veiklos vertinimas, kuris pagal Aprašo 2.2 punktą vykdomas kas penkerius metus, pirmą kartą turėjo būti vykdomas 2018 metais. Taigi 2018 metais turėjo būti vertinama 2013–2017 metų universitetų ir mokslinių tyrimų institutų MTEP veikla. Pareiškėjo nuomone, 2013–2017 metų universitetų ir mokslinių tyrimų institutų MTEP veiklos vertinimui taikant vertinimo rodiklius, kurie buvo nustatyti ir paskelbti 2017 metais, o ne tuos, kurie galiojo tuo metu, kai vertinama veikla buvo vykdoma, pažeidžiamas šių subjektų teisėtas lūkestis, kad jų veikla bus vertinama vadovaujantis tuo metu galiojusiomis teisės normomis. Kartu iš universitetų ir mokslinių tyrimų institutų yra reikalaujama neįmanomo dalyko – kad praeityje jų įvykdyta veikla atitiktų naujai paskelbtus reikalavimus. Todėl, pareiškėjo nuomone, aptartuoju teisiniu reguliavimu pažeidžiamas Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalyje atsispindintis teisės principas *lex retro non agit* (įstatymas neturi grįžtamosios galios), iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylantys teisėtų lūkesčių apsaugos, teisingumo, protingumo, *impossibilium nulla obligatio est* (niekas neįpareigojamas daryti to, kas neįmanoma) ir *lex non cogit ad impossibilia* (teisės aktais negalima reikalauti neįmanomų dalykų) reikalavimai.

Pareiškėjas atkreipia dėmesį į tai, kad įtvirtinus ginčijamą teisinį reguliavimą nebetaikomos iki tol galiojusios lėšų MTEP ir meno veiklai paskirstymo taisyklės, pagal kurias lėšos būtų paskirstytos kitaip negu pagal nagrinėjamoje byloje tiriamą teisinį reguliavimą.

5.3. Konstatuotina, kad pareiškėjo prašyme yra pateikti teisiniai argumentai, pagrindžiantys jo poziciją dėl Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) 1.2.1, 1.2.2 papunkčiuose įtvirtinto teisinio reguliavimo prieštaravimo Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Ši pareiškėjo prašymo dalis atitinka Konstitucinio Teismo įstatymo reikalavimus ir yra priimtina.

III

6. Pareiškėjas taip pat prašo iširti Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimu Nr. 149 (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) patvirtinto Aprašo 2.2, 4.1.1 papunkčių, 5, 8 punktų atitiktį Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

6.1. Šis Aprašas reglamentuoja, kiek ir pagal kokius rezultatus Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti numatoma skirti *inter alia* universitetams ir mokslinių tyrimų institutams (1, 2 punktai).

Pareiškėjo ginčijamame Aprašo 2.2 papunktyje nustatyta, kad lėšos MTEP ir menui universitetams ir mokslinių tyrimų institutams skiriamos pagal kas penkerius metus vykdomo palyginamojo ekspertinio universitetų ir institutų MTEP veiklos vertinimo rezultatus.

Taigi Aprašo 2.2 papunktyje nustatyta, kas kiek laiko vykdomas palyginamasis ekspertinis universitetų ir institutų MTEP veiklos vertinimas, t. y. jis vykdomas kas penkerius metus.

6.2. Pareiškėjo teigimu, Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimu Nr. 149 (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) patvirtinto Aprašo:

– 4.1.1 papunktyje, be kita ko, yra įtvirtinti švietimo ir mokslo ministro įgaliojimai priimti Kasmetinio universitetų ir mokslinių tyrimų institutų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos ir meno veiklos vertinimo reglamentą (jis patvirtintas švietimo ir mokslo ministro 2017 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. V-747 „Dėl Kasmetinio universitetų ir mokslinių tyrimų institutų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos ir meno veiklos vertinimo reglamento patvirtinimo“);

– 5 punkte, be kita ko, yra įtvirtinti švietimo ir mokslo ministro įgaliojimai patvirtinti Duomenų apie universitetų ir mokslinių tyrimų institutų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos ir meno veiklą pateikimo formą (ji patvirtinta švietimo ir mokslo ministro 2017 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. V-929 „Dėl Duomenų apie universitetų ir mokslinių tyrimų institutų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos ir meno veiklą pateikimo formos patvirtinimo“);

– 8 punkte, be kita ko, yra įtvirtinti švietimo ir mokslo ministro įgaliojimai priimti Palyginamojo ekspertinio mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos vertinimo reglamentą (jis patvirtintas švietimo ir mokslo ministro 2017 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr. V-706 „Dėl Palyginamojo ekspertinio mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos vertinimo reglamento patvirtinimo“).

Taigi pareiškėjas abejoja Aprašo 4.1.1 papunkčio, 5, 8 punktų atitiktimi Konstitucijai tiek, kiek juose švietimo ir mokslo ministras yra įgaliotas priimti pareiškėjo nagrinėjamoje administracinėje byloje tiriamus norminius administracinius aktus, kuriais pakeičiami MTEP ir meno veiklos vertinimo kriterijai.

6.3. Šiame kontekste pažymėtina, kad nei Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimu Nr. 149 (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) patvirtinto Aprašo 2.2 papunktyje, nei Aprašo 4.1.1 papunktyje, 5, 8 punktuose savaime nėra reglamentuojamas Aprašo ir jį įgyvendinančių teisės aktų grįžtamasis galiojimas. Aprašo ir jį įgyvendinančių teisės aktų galiojimas laiko požiūriu yra apibrėžtas, be kita ko, pareiškėjo ginčijamuose Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) 1.2.1, 1.2.2 papunkčiuose. Pareiškėjas neargumentuoja ir nepaaiškina, kaip Aprašo 2.2, 4.1.1 papunkčiuose, 5, 8 punktuose nustatytu teisiniu reguliavimu yra pažeidžiama Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalis, konstitucinis teisinės valstybės principas.

6.4. Taigi pareiškėjas nepateikia teisinių argumentų, kodėl Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimu Nr. 149 (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) patvirtinto Aprašo 2.2, 4.1.1 papunkčiuose, 5, 8 punktuose įtvirtintu teisiniu reguliavimu yra pažeidžiama Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalis, konstitucinis teisinės valstybės principas.

Tad ši pareiškėjo prašymo dalis neatitinka Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnio 2 dalies 5 punkto reikalavimų.

6.5. Jeigu prašymas (jo dalis) neatitinka Konstitucinio Teismo įstatymo 67 straipsnyje nustatytų reikalavimų, pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 70 straipsnį jis yra grąžinamas pareiškėjui. Prašymo grąžinimas neatima teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą bendra tvarka, kai bus pašalinti trūkumai.

Vadinasi, yra pagrindas grąžinti pareiškėjui Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui nurodytą prašymo dalį.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 22 straipsnio 3, 4 dalimis, 25, 28 straipsniais, 67 straipsnio 2 dalies 5 punktu, 70 straipsniu, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nusprendžia:

1. Priimti pareiškėjo Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą Nr. 1B-1/2019 ištirti, ar Lietuvos Respublikos Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui neprieštarauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) 1.2.1, 1.2.2 papunkčiai.

2. Grąžinti pareiškėjui Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui prašymą Nr. 1B-1/2019 ištirti, ar Lietuvos Respublikos Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui neprieštarauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimu Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) patvirtinto Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų moksliniams

tyrimams, eksperimentinei plėtrai ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms tvarkos aprašo 2.2, 4.1.1 papunkčiai, 5, 8 punktai.

Šis Konstitucinio Teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Gintaras Goda

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Gediminas Mesonis

Vytas Milius

Daiva Petrylaitė

Janina Stripeikienė

Dainius Žalimas